

anima

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΤΗΝΙΑΤΡΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΖΩΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΟΜΟΣ 5 • ΤΕΥΧΟΣ 1

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1997

ISSN 1106-031X

ενδιαφέρουσα περίπτωση...

Περίπτωση λεισμανίωσης σε σκύλο Τέσσερα χρόνια μετά τη φαρμακευτική αγωγή

Naucke T.J.*

Περίληψη

Παρουσιάζεται περίπτωση σπλαχνικής λεισμανίωσης σε σκύλο ηλικίας 6 μηνών, που αντιμετωπίστηκε, επιτυχώς, με φαρμακευτική αγωγή (GLUCANTIME® και FUNGORAL®). Μετά τέσσερα χρόνια, το ζώο δεν παρουσιάζει συμπτώματα, αλλοιώσεις ή εργαστηριακά ευρήματα του νοσήματος.

Λέξεις κλειδιά: λεισμανίωση σκύλου, φαρμακευτική αγωγή, GLUCANTIME®, FUNGORAL®.

Εισαγωγή

Η λεισμανίωση του σκύλου οφείλεται στο πρωτόζωο παράσιτο *Leishmania infantum* που μεταδίδεται από μολυσμένες σκνίπες (*Phlebotomus* spp.). Από τα τουλάχιστον 9 είδη σκνιπών που υπάρχουν στην Ελλάδα, το παράσιτο βρέθηκε μόνο στο είδος *Phlebotomus neglectus* (Leger κ. συν., 1988), ενώ η *P. perfilliewi* είναι γνωστό ότι μεταδίδει το παράσιτο στην Αλγερία (Izri και Belazzoug, 1993) και την Ιταλία (Maroli και συν., 1987), η *P. sergenti* τη *L. tropica* στο Μαρόκο (Guilvard κ. συν., 1991) και τη Σ. Αραβία (Al-Zahrani κ. συν., 1988), η *P. rapatasi* τη *L. major* στην Τυνησία (Ben Ismail κ. συν., 1987), την Αλγερία (Izri κ. συν., 1992), την Περσία (Yaghoobi-Ershadi κ. συν., 1995) κ.ά.

Η λεισμανίωση αποτελεί πρόβλημα για την υγεία των ζώων σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, ακόμη και σε χώρες που δεν υπάρχουν τα υπεύθυνα είδη σκνιπών, όπως π.χ. η Ολλανδία, στις οποίες όμως εισάγονται μολυσμένα ζώα (Slap-

pendel, 1988). Έτσι, π.χ. κατά την πενταετία 1985-1990 στη Γερμανία διαγνώθηκαν 464 περιπτώσεις λεισμανίωσης σε σκύλους που έφεραν τουρίστες από μεσογειακές χώρες (Gothe, 1990).

Από το 1919 (Nicolle και Mancaux) έως σήμερα, οι προσπάθειες ανάπτυξης εμβολίου κατά του παρασίτου απέβησαν άκαρπες (Gunders, 1987, Moreau κ. συν., 1994), γεγονός που επισημαίνει την ανάγκη λήψης μέτρων πρόληψης της μόλυνσης, καθώς και τη σημασία της έγκαιρης διάγνωσης και φαρμακευτικής αγωγής του νοσήματος. Στη δική μας περίπτωση, η φαρμακευτική αγωγή έγινε με GLUCANTIME® και FUNGORAL® (κετοκοναζόλη). Η επιλογή των φαρμάκων στηρίχθηκε στην ιδιότητα της κετοκοναζόλης (γνωστό μυκητοκτόνο) να μειώνει την ανάπτυξη του παρασίτου (Belazzoug κ. συν., 1985), έτσι ώστε να ενισχύεται η δράση του GLUCANTIME®, για το οποίο, όμως, διαπιστώθηκε ότι με την πάροδο των ετών, το παράσιτο αναπτύσσει αντοχή (Gramiccia κ. συν., 1992).

* Institut für Medizinische Parasitologie der Universität Bonn, Siegmund-Freud-Str. 25, 53 117 Bonn, Germany και συνεργάτης σε ερευνητικό πρόγραμμα στο Εργαστήριο Παρασιτολογίας και Παρασιτικών Νοσημάτων του Τμήματος Κτηνιατρικής του ΑΠΘ.

Υλικά και μέθοδοι

Στο τέλος Μαΐου 1993, σε επίκρισμα πολφού λεμφογαγγλίου από θηλυκό σκύλο (μιγάδας Setter-Cocker) βρέθηκαν αμαστιγωτές μορφές λειψομανιών. Το ζώο ήταν περίπου 6 μηνών, προερχόταν από τις Κρηνίδες, Καβάλας και διέμενε στην Παναγιά Αλεξανδρούπολης. Παρά την κακή εξωτερική εμφάνιση (μικρά δερματικά έλκη σε ολόκληρο το σώμα, ξηρή σμηγματόρροια κυρίως στο κεφάλι και σωματικό βάρος περίπου 8 kg), το ζώο αντιδρούσε φυσιολογικά.

Στις αρχές Ιουνίου, το ζώο μεταφέρθηκε για μόνη εγκατάσταση στο Πολύχρονο, Χαλκιδικής και εφαρμόσθηκαν σχολαστικά τα μέτρα που προλαμβάνουν τη διασπορά του παρασίτου. Θα πρέπει να τονισθεί ότι, παρά την αφθονία των σκνιπών στην περιοχή αυτή της Ελλάδας (Naucke, 1994), δεν αναφέρθηκαν περιπτώσεις μόλυνσης του ανθρώπου και του σκύλου με το παράσιτο έως σήμερα. Έτσι, στο παράθυρο και την πόρτα του χώρου που έμενε το ζώο, τοποθετήθηκε δικτυωτό πλέγμα με λεπτές οπές, ενώ ο χώρος που κοιμόταν, καλύφθηκε με επιπλέον δικτυωτό πλέγμα. Κάθε βράδυ και έως τον Οκτώβριο, τοποθετούνταν στο χώρο που έμενε το ζώο πλακέτα εντομοαπωθητικού (BAYVAP®) και έξω από την πόρτα, ειδική παγίδα εντόμων (Tyr CDC 512). Εξάλλου, μετά την άφιξή του στο Πολύχρονο, το ζώο εμβολιάσθηκε (HEXADOG®) και ακολούθησε αγωγή κατά των ελμίνθων (DRONTAL PLUS®), κατά των ψύλλων (TIGUVON 10G®) και κατά των κροτώνων (περιλαΐμιο KILTIX®).

Στις αρχές Ιουλίου, το βάρος του ζώου ήταν 10 Kg, όταν άρχισε η χορήγηση των φαρμάκων. Χορηγήθηκε N-methylglucamine antimonate (GLUCANTIME®) 300 mg/kg σ.β./ημέρα, αργά ενδοφλεβίως (1 ml/20 λεπτά της ώρας, συνολική διάρκεια έγχυσης περίπου 3 ώρες), για 14 ημέρες. Η αγωγή επαναλήφθηκε 3 φορές με ενδιάμεσες διακοπές των 14 ημερών. Κατά τη διάρκεια της αγωγής (συνολικά 70 ημέρες) χορηγούνταν στο ζώο, με την τροφή, κετοκοναζόλη (FUNGORAL®) 10 mg/kg σ.β./ημέρα.

Αποτελέσματα

Μετά τις δύο πρώτες εβδομάδες της αγωγής (τέλος Ιουλίου 1993) το σωματικό βάρος του ζώου αυξήθηκε κατά 1 kg, παρά το γεγονός ότι είχε ήπια αλλά μόνιμη διάρροια (η τροφή του ζώου περι-

λάμβανε 50% βοδινό κρέας ή κοτόπουλο, δημητριακά και λαχανικά). Τα δερματικά έλκη εξαφανίσθηκαν μετά τον πρώτο κύκλο της αγωγής (14 ημέρες), το δέρμα ήταν υγιές με πυκνό, σιλπνό τρίχωμα και το σωματικό βάρος του ζώου αυξανόταν σταθερά.

Τον Οκτώβριο του 1993 κατά την ορολογική εξέταση (μέθοδος IIF) του ζώου δεν ανιχνεύθηκαν ειδικά αντισώματα κατά του παρασίτου. Επίσης, αρνητικό ήταν το αποτέλεσμα της ορολογικής εξέτασης και το Δεκέμβριο του 1995. Σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά τη φαρμακευτική αγωγή, το ζώο βρίσκεται σε άριστη κατάσταση υγείας (μετά το 1993 το ζώο διαμένει 6 μήνες στην Ελλάδα και 6 μήνες στη Γερμανία).

Τέλος, κατά το χρονικό διάστημα 15 Ιουλίου έως 30 Σεπτεμβρίου 1993, στις παγίδες που τοποθετούνταν έξω από το χώρο διαμονής του ζώου κάθε βράδυ, συνελήφθηκαν μεταξύ των άλλων εντόμων και 172 σκνίπες, που ήταν 12 θηλυκές και 121 αρσενικές *Phlebotomus perfilliewi*, 4 θηλυκές και 17 αρσενικές *P.tobbi*, 1 θηλυκή και 9 αρσενικές *P.simici* και 2 θηλυκές και 6 αρσενικές *P.neglectus* (παρά την καθημερινή χρησιμοποίηση εντομοαπωθητικού).

Συζήτηση

Η αντιμετώπιση της λειψομανίωσης στο σκύλο είναι επιτυχής, όταν η ενδοφλέβια χορήγηση του GLUCANTIME® διαρκεί 3 ώρες. Είναι όμως γεγονός ότι το φαρμακευτικό αυτό σχήμα, δύσκολα εφαρμόζεται σε κάθε μολυσμένο σκύλο (είναι πιθανόν το ίδιο αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται και με την ενδομυϊκή χορήγηση του φαρμάκου). Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα χρησιμοποίησης άλλων φαρμακευτικών ουσιών στη λειψομανίωση του σκύλου, όπως π.χ. της Amphotericin B (AMBISOME®), η οποία επανήλθε πρόσφατα, στη θεραπεία της λειψομανίωσης του ανθρώπου, επειδή έδωσε, όπως και παλαιότερα (Lacaz κ. συν., 1959), καλύτερα αποτελέσματα από το GLUCANTIME® (Gradoni κ. συν., 1995). Επίσης, στη λειψομανίωση του σκύλου πρέπει να χρησιμοποιείται και η λεβαμιζόλη (2 mg/kg σ.β./ημέρα), ως ανοσοενισχυτικό (Bourdoiseau, 1993).

Στο δικό μας περιστατικό, η μόλυνση του ηλικίας 6 μηνών ζώου είναι πιθανόν να έγινε κατά την εμβρυϊκή του ζωή. Υπενθυμίζεται ότι κατά τους χειμερινούς μήνες δεν υπάρχουν σκνίπες (εμφανίζο-

νται μετά τις πρώτες εβδομάδες του Μαΐου) και η αφανήςπερίοδος του νοσήματος είναι 2-25 μήνες. Άλλωστε, το παράσιτο απομονώθηκε από κουτάβια ηλικίας 4 μηνών, που γεννήθηκαν από μολυσμένη μητέρα (Mancianti, 1994).

Σε περιοχές της Ελλάδας, όπου η λείσμανίωση του σκύλου είναι συχνή (Αχαΐα, Αργολίδα, Αρκαδία, Άρτα, Αττική, Αιτωλία-Ακαρνανία, Πρέβεζα, Ιωάννινα, Θεσπρωτία, Τρίκαλα, Κέρκυρα και Ζάκυνθος) πρέπει να λαμβάνονται όλα τα μέτρα πρόληψης και να θεραπεύονται εγκαίρως τα μολυσμένα ζώα (Leger κ. συν., 1979), έτσι ώστε να μην υπάρχουν ζώα με παρασιταιμία, κυρίως τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο, επειδή η μολυσματικότητα των μεσογειακών σκνιπών είναι μεγαλύτερη τους μήνες αυτούς (Guilvard κ. συν., 1991). Ο ιδιοκτήτης πρέπει να παίρνει μέτρα αποφυγής των τσιμπημάτων του ζώου από σκνίπες, όταν αυτό κοιμάται, με τη χρησιμοποίηση δικτυωτού πλέγματος, που είναι εμποτισμένο με εντομοκτόνο (π.χ. SOLFAC EW 50®), CYFLUTHRIN®), καθώς και με την τοποθέτηση, στο κεφάλι και τον τράχηλο του ζώου, εντομοαπωθητικού (π.χ. AUTAN®, ANTI-PHLEBOTOME®), κάθε βράδυ μετά τη δύση του ήλιου, από το Μάιο έως το Νοέμβριο (εποχή σκνιπών στην Ελλάδα). Επίσης, για να μην προσβάλλεται το ζώο από σκνίπες πρέπει να λούζεται με DELTAMETHRIN® (Guanghua κ. συν., 1995). Τέλος, τονίζεται ότι η λείσμανίωση του σκύλου σε μια περιοχή είναι δυνατόν να μειωθεί, ακόμη και μόνο, με τη φαρμακευτική αγωγή των μολυσμένων ζώων (Gradoni κ. συν., 1987, Gradoni κ. συν., 1988).

Summary

A case of leishmaniosis in the dog Four years after the treatment

Naucke T.J.

A six-months old dog originating from Krinides (Kavala Province, Greece) was treated with GLUCANTIME® and FUNGORAL® against leishmaniasis. Four years after therapy the dog shows no clinical symptoms, lesions or laboratory findings of the disease.

Keywords: leishmaniasis, dog, treatment, FUNGORAL®, GLUCANTIME®.

Zusammenfassung

Ein Leishmaniosefall im Hund Fünf Jahre nach der Behandlung

Naucke T.J.

Ein sechs-Monate alter Hund aus Krinides (Bezirk Kavala, Griechenland) stammend wurde mit GLUCANTIME® und FUNGORAL® gegen Leishmaniose therapiert. Vier Jahre nach erfolgter Therapie zeigte der Hund keine klinischen Symptome und Läsionen.

Ευχαριστίες

Εκφράζονται ευχαριστίες στον κτηνίατρο κ. Μ. Gosselin και την κα. Μ. Gourcy, για την προμήθεια και αποστολή του GLUCANTIME® από τη Γαλλία, καθώς και στον καθηγητή κ. Σ. Χαραλαμπίδη για τη διόρθωση και τη μετάφραση της εργασίας.

Βιβλιογραφία

1. Leger N, Gramiccia M, Gradoni L, Madulo-Leblond G, Pesson B, Ferte H, Boulanger N, Killick-Kendrick R and Killick-Kendrick M, Isolation and typing of Leishmania infantum from Phlebotomus neglectus on the island of Corfu, Greece. Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene, 1988, 82:419-420.
2. Izri MA, Belazzoug S, Phlebotomus (Larrousius) perfilliewi naturally infected with dermatropic Leishmania infantum in Tenes, Algeria. Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene, 1993, 87:399.
3. Maroli M, Gramiccia M, Gradoni L, Natural infection of Phlebotomus perfilliewi with Leishmania infantum in a cutaneous leishmaniasis focus of the Abruzzi Region, Italy. Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene, 1987, 81:596-598.
4. Guilvard E, Rioux JA, Gallego M, Pratloug F, Mahjour J, Martinez-Ortega J, Dereure J, Saddiki A, Martini A, Leishmania tropica au Maroc. III. Role vecteur de Phlebotomus sergenti. A propos de 89 isolats (in French). Annales de Parasitologie Humaine et Comparte, 1991, 66:96-99.
5. Al-Zahrani MA, Peters W, Evans DA, Ching Chin I, Smith V, Lane RP, Phlebotomus sergenti, a vector of Leishmania tropica in Saudi Arabia. Transactions of the Royal Society of Tropical Medicine and Hygiene, 1988, 82:416.
6. Ben Ismail R, Gramiccia M, Gradoni L, Helal H, Ben